

УДК 378.017.4:351.86

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.97-105](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.97-105)

Собченко Тетяна Миколаївна
– доктор педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
освітології та інноваційної
педагогіки Харківського
національного педагогічного
університету імені
Г.С. Сковороди

Sobchenko Tetiana – Doctor of
Pedagogical Sciences, Associate
Professor, Associate Professor of
the Department of Education and
Innovative Pedagogy,
H.S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>
E-mail: sobchenkotetyana79@gmail.com

**Ворожбіт-Горбатюк Вікторія
Вікторівна** – доктор
педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології
та інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Vorozhbit-Gorbatiuk Viktoriia –
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor, Professor of the
Department of Education and
Innovative Pedagogy,
H.S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5138-9226>
E-mail: gorbatykvv@ukr.net

**Бондаренко Євген
Олександрович** – здобувач 3
курсу українського мовно-
літературного факультету
імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Bondarenko Yevhen – 3rd year
Student of the G.F. Kvitka-
Osnovyanenko Ukrainian Faculty
of Language and Literature, H.S.
Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5524-4745>
E-mail: bondarenkoevgen19@gmail.com

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Сучасні реалії розвитку України, а саме період російсько-української війни, потребує переосмислення зробленого та посилення виховних процесів, спрямованих на формування такого українця, який діє на основі національних та європейських цінностей. Саме на майбутніх вчителів, зокрема, української мови та літератури лежить відповідальність щодо виховання справжнього громадянина своєї держави, нового українця. Метою статті є здійснення аналізу та окреслення

перспективних шляхів організації виховної роботи на факультеті закладу вищої педагогічної освіти на прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди в умовах воєнного стану. Авторами проаналізовано основні вектори виховної роботи на прикладі українського мовно-літературного факультету за такими напрямками: виховання, як от: національно-патріотичного та громадянського, професійного, мультикультурного, екологічного тощо. Наведено конкретні форми виховної роботи, представлено тематику заходів та шляхи реалізації векторів виховання на факультеті під час воєнного стану. Цінним доробком авторів у статті є представлення посилань на соціальні мережі Інстаграм та Фейсбук, де презентовано результати проведеної виховної роботи на факультеті. Визначено перспективні шляхи організації виховної роботи на факультеті у закладі вищої педагогічної освіти, що полягають у формуванні ціннісних орієнтирів та громадянської самосвідомості на конкретних прикладах героїчної боротьби українців; посиленні реалізації стрижневих складових національно-патріотичного виховання; пробудженні громадської ініціативи кожного молодого українця тощо. Окреслено перспективи подальших досліджень, а саме: пошук нових підходів та шляхів імплементації європейських та національних цінностей у виховній роботі молоді.

Ключові слова: виховний процес; заклад вищої освіти; здобувачі вищої освіти; російсько-українська війна.

**Sobchenko Tetiana,
Vorozhbit-Gorbatiuk Viktoriia,
Bondarenko Yevhen**

MAIN VECTORS OF EDUCATIONAL WORK IN INSTITUTION OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION UNDER MARTIAL LAW

Abstract. *The current realities of the situation in Ukraine, namely the period of the Russian-Ukrainian war, require a rethinking of what has been done and the strengthening of educational processes aimed at forming such a Ukrainian, acting on the basis of national and European values. It is the future teachers, in particular, of the Ukrainian language and literature, who are responsible for the upbringing of a true citizen of their country, a new Ukrainian. The purpose of the article is to analyze and outline promising ways to organize educational work at the faculty of higher pedagogical education on the example of Kharkiv National Pedagogical University named after GS Frying pans in martial law. The authors of the article analyze the main vectors of educational work on the example of the Ukrainian Faculty of Language and Literature in such areas of education as: national-patriotic and civic, professional, multicultural, environmental, etc. Specific forms of educational work are given, the subject of measures and ways of realization of vectors of education at the faculty during martial law are presented. A valuable achievement of the authors in the article is the presentation of links to social networks Instagram and Facebook, etc., which*

presents the results of educational work at the faculty. Perspective ways of organizing educational work at the faculty in the institution of higher pedagogical education are identified, which consist in the formation of values and civic self-awareness on specific examples of the heroic struggle of Ukrainians; enhanced implementation of the core components of national-patriotic education; awakening of public initiative of every young Ukrainian, etc. Prospects for further research are outlined, namely: the search for new approaches and ways to implement European and national values in the educational work of young people.

Key words: *educational process; applicants for higher education; Russian-Ukrainian war.*

Постановка проблеми, її актуальність. Українська держава в умовах нинішніх загроз та викликів, інтеграційних та міграційних процесів, вагомих кардинальних змін у політиці, економіці, освіті, має нагальну потребу у визначенні нової стратегії системи виховання для визначення свого подальшого перспективного розвитку. Зокрема, як визначено у Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України «...необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» (МОН, наказ № 527 від 06.06.2022 р.). З огляду на це, окреслена проблема є досить актуальною та вимагає негайного вирішення, зокрема в організації виховної роботи на факультетах у закладах вищої педагогічної освіти.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження значний інтерес становлять праці науковців з таких проблем: висвітлення та осмислення проблем імплементації європейських цінностей в умовах сучасного розвитку суспільства та визначення чинників, що перешкоджають поширенню Європейських цінностей (О. Сахань, Н. Шевчук, 2020); аналіз факторів, що впливають на формування ціннісних орієнтацій сучасної молоді (С. Паламар, С. Кондратюк, 2017); розкрито аспекти розвитку активної громадянської позиції дорослих у сучасних умовах (С. Бабушко, 2020); розкрито питання комплексного дослідження європейських цінностей (А. Чередниченко, 2020); представлено аналітичні оцінки стану формування єдиного європейського освітнього та наукового простору (Ф. Ващук, 2011); визначено розвиток інноваційних процесів у вищій школі (Т. Собченко, В. Гончарук, В. Вітенко, С. Льюльчак, 2021).

Мета статті. Здійснення аналізу та окреслення перспективних шляхів організації виховної роботи на факультеті закладу вищої педагогічної освіти (Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди) в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з Концепцією виховної роботи у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (Концепція виховної роботи на 2021-2025 рр., 2021), виховна робота на українському мовно-літературному факультеті імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка в умовах воєнного стану ґрунтувалася на

принципах єдності навчання і виховання; демократизації та гуманізації виховання; єдності національних і загальнолюдських цінностей; активності, самодіяльності і творчої ініціативи студентської молоді; безперервності і наступності виховання; диференціації та індивідуалізації виховного процесу; системності виховання.

Важливу роль в ефективній організації виховної роботи на факультеті відіграють куратори академічних груп. Так, на нараді кураторів у лютому 2022 року було розглянуто план виховної роботи на українському мовно-літературному факультеті імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, проаналізовано розроблені на факультеті комплекти організаційно-методичних матеріалів для підтримки роботи кураторів факультету з академічними групами. Також відбулося обговорення завдань виховної роботи з урахуванням ситуації, а саме початку російсько-української війни в Україні. З перших днів початку вторгнення російських військ на територію Харківщини куратори академічних груп проводили бесіди зі здобувачами щодо питань безпеки охорони здоров'я та життєдіяльності у воєнний стан, бесіди щодо надання психологічної підтримки студентів у період воєнного стану тощо. Хід та поточні питання з організації кураторської роботи на факультеті у воєнний стан обговорювалися на засіданнях кафедр та деканату, факультетських нарадах кураторів, на засіданнях Ради факультету.

Слід відмітити, що в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди діє Психологічна служба (керівник – професор кафедри психологічної та педагогічної антропології Дорошко І.). До Психологічної служби мали та мають можливість звертатися, як здобувачі так і професорсько-викладацький склад, за отриманням необхідної психологічної допомоги, що особливо є затребуваним у сучасних реаліях.

У рамках *національно-патріотичного та громадянського виховання* на українському мовно-літературному факультеті пройшли кураторські онлайн години до Дня Героїв Небесної сотні з переглядом та подальшим обговоренням документальних фільмів «Небесна сотня. Зима, що нас змінила», «Герої не вмирають», «Пам'яті героїв Небесної сотні присвячується»; тематичні бесіди; заходи, присвячені консолідації суспільства навколо територіальної цілісності, соборності та захисту незалежності України, а також кураторські години із забезпечення медіаграмотності з питань протидії гібридним загрозам та інформаційно-пропагандистському впливу. Слід зазначити, що було створено та поширено тематичні пости у соціальній мережі Фейсбук та Інстаграм зі звітністю проведення кураторських заходів на факультеті.

У дистанційному форматі також було проведено онлайн-захід «Герої не вмирають!», присвячений вшануванню подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні. Спікером виступила д.ф.н., професор кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Левченко Н.М.

До 208-ої річниці від дня народження Т.Г. Шевченка студенти

факультету створювали інформаційні повідомлення на сторінках соціальних мереж (Офіційна сторінка факультету у Фейсбук та Інстаграм).

У квітні на факультеті було проведено конкурс «Лист захиснику Батьківщини». У листах студенти описували свої емоції, висловлювали свої побажання захисникам Батьківщини, які обороняють Україну від російських загарбників. У конкурсі взяли участь студенти, які знаходяться в Україні у безпечних місцях, на тимчасово окупованих територіях, за кордоном. Свої звернення вони адресували членам родин воїнів, які знаходяться на службі ЗСУ, знайомим, сусідам, усім, хто обороняє нашу країну. За ініціативи та сприяння декана факультету Голобородька К.Ю. усі листи через волонтерський пункт у місті Полтава були передані на фронт разом із збіраною гуманітарною допомогою.

Дистанційний формат не став на заваді у проведенні кураторських виховних годин в академічних групах, присвячених Дню пам'яті та примирення (8 травня). Було організовано обговорення та аналіз тематичних матеріалів Українського інституту національної пам'яті разом із усіма здобувачами академічних груп.

Упродовж 16 – 20 травня на факультеті було проведено кураторські виховні години в академічних групах, присвячені святкуванню Дня вишиванки: «Вишиванка-генетичний код нації», «День вишиванки 2022», «Вишиванка як оберіг української нації». Було організовано перегляд та обговорення відеоматеріалів про історію свята та сучасні будні. На початку кожного заходу було запропоновано перегляд відеопривітання Президента України В.Зеленського українців з Днем вишиванки 2022, що є особливим в умовах нинішнього часу, а саме в період російсько-української війни.

Інтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, зумовили розповсюдження волонтерської діяльності та виникнення різних громадських рухів, що накладаються на комунікативну та технологічну глобалізацію (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, 2022). Так, від 24 лютого на українському мовно-літературному факультеті проводилась різностороння волонтерська діяльність. Активна громадянська позиція викладачів та здобувачів українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка проявилася у створенні справжнього волонтерського фронту, де внесок та діяльність кожної людини спрямовані на приближення перемоги. Здобувачі усіх рівнів вищої освіти активно долучилися до різноманітних видів волонтерської діяльності.

З нагоди святкування Міжнародного Дня рідної мови здобувачі українського мовно-літературного факультету також долучились до проведення конференції з залученням 11-класників різних шкіл на платформі Google Meet. Окрім цього, було проведено інформативні бесіди щодо Міжнародного Дня рідної мови, на зібранні старостату, на засіданні Студентської Ради факультету. Результати роботи висвітлено в університетській газеті «Учитель», на інформаційних стендах, у стіннінках та листівках, а також на сторінках соціальних мереж (Офіційна сторінка

факультету у Фейсбук та Інстаграм).

У рамках професійного виховання на факультеті було проведено захід, присвячений пам'яті Муромцевої О.Г. – доктора філологічних наук, професора, засновниці кафедри українознавства (1992). Організаторами цього заходу стали завідувачка кафедри українознавства та лігводидактики, доктор філ. наук, професор Маленко О.О., декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основяненка, доктор філ. наук, професор Голобородько К.Ю., викладачі кафедри.

До реалізації професійного виховання на факультеті долучилася кафедра освітології та інноваційної педагогіки, яка організувала онлайн зустріч здобувачів факультету з Л. Насоною, вчителькою української мови та літератури, фіналісткою ГТПУ, укладачкою авторських курсів із медіаграмотності для приватних шкіл. Тема зустрічі: «Вчити. Любити. Рости. Як мотивувати до навчання?».

У травні також відбулася зустріч із С. Жаданом, відомим письменником, харків'янином, випускником Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Кафедрою теорії і практики англійської мови у травні було організовано проведення круглого столу зі здобувачами третього року навчання з нагоди вшанування та святкування Дня народження У. Шекспіра (для популяризації та підвищення мотивації вивчення англійської мови).

Оскільки сучасні реалії російсько-української війни містять та залишають по собі небезпеку у вигляді вибухових предметів, актуальним стало проведення на зібранні старостату та на засіданні Студентської Ради УМЛФ інформативної бесіди щодо обізнаності про ризики вибухонебезпечних предметів. Також здобувачі факультету долучилися до онлайн заходу «Помічай, упізнавай, поведься безпечно: підвищення обізнаності про ризики вибухонебезпечних предметів», що проводила експертка з протимінної безпеки.

Із метою залучення здобувачів вищої освіти до творчості, створення нових ідей, патріотичного виховання, надання можливості студентській молоді реалізувати свій творчий потенціал було проведено дистанційний багатожанровий загальноуніверситетський фестиваль аматорського мистецтва «Коли закінчиться війна...».

Як відомо, Харківський національний педагогічний університет носить ім'я видатного філософа, педагога, просвітителя, популяризатора європейських цінностей на Слобожанщині XVIII століття Г.С. Сковороди. Так, у рамках святкування Тижня науки (травень) викладачами кафедри освітології та інноваційної педагогіки доктором пед. наук., доцентом Собченко Т.М., доктором пед. наук, доцентом Кін О.М. разом зі студентами українського мовно-літературного, а також факультетом психології та соціології було проведено бінарну лекцію «Цифрова компетентність майбутнього фахівця» з презентацією творчого завдання студентами «Діджиталізація Сковороди Г.С.», а саме створення блогу Сковороди Г.С. у соціальних мережах (у мережі Інстаграм це такі нікнейми: @savych_today,

@_gregor.style_ , @skovoroda.life, @gregorius_skovoroda, @skovorodaxl). Слід зазначити, що актуальність творчого завдання зумовлена також стрімким розвитком інформатизації та цифровізації та активним впровадженням цифрових технологій (Т. Собченко, 2021).

У виховній роботі факультету під час воєнного стану імплементовано європейські цінності в освіченості здобувачів з питаннями академічної доброчесності, а саме проведенні бесід, лекції, круглі столи, участі у загальноуніверситетському конкурсі есе «Моя академічна доброчесність». До Дня виведення військ з Афганістану здобувачі факультету також створювали інформаційні повідомлення у соціальних мережах. До Дня пам'яті Чорнобильської трагедії (квітень) на факультеті було проведено кураторські виховні онлайн години «Річниця чорнобильської катастрофи 2022», також студенти нагадали у соціальних мережах про сумні наслідки катастрофи для людства.

Слід зазначити, що виховна робота на факультеті проводиться у тісній взаємодії та плідній співпраці з органами студентського самоврядування – Студентською Радою (голова – Є. Бондаренко), профспілковою організацією студентів, волонтерським комітетом, які досить активно та результативно працювали під час воєнного стану. Регулярно проводились онлайн збори, планувались та обговорювались дистанційні заходи, створювалися пости про події факультету на сторінках соціальних мереж (Офіційна сторінка факультету у Фейсбук та Інстаграм). На нашу думку, перспективними шляхами організації виховної роботи на факультеті у закладі вищої педагогічної освіти є такі, як от:

- формування ціннісних орієнтирів та громадянської самосвідомості на конкретних прикладах героїчної боротьби українців;
- посилена реалізація стрижневих складових національно-патріотичного виховання;
- актуалізація громадської ініціативи кожного молодого українця тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, проаналізувавши організацію виховної роботи на факультеті закладу вищої педагогічної освіти (Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди) в умовах воєнного стану, ми дійшли висновку про те, що основними векторами виховання є такі, як от: національно-патріотичне, громадянське, професійне, мультикультурне, екологічне тощо.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку нових підходів і шляхів імплементатії європейських і національних цінностей у виховній роботі з молоддю.

Список використаних джерел

- Бабушко, С.Р. (2020). Особливості розвитку активного громадянства дорослих у сучасних умовах. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1 (17), 19-29. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(17\).2020.19-29](https://doi.org/10.35387/od.1(17).2020.19-29).
- Ващук, Ф. (2011). Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія. Ужгород: ЗакДУ. 560.

- Відеоматеріали «Помічай, упізнавай, поведься безпечно: підвищення обізнаності про ризики вибухонебезпечних предметів». URL: <http://www.youtube.com/watch?v=As87DnGV0Dw>.
- Документальний фільм «Небесна сотня. Зима, що нас змінила». (2014). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=h6XQYnTcg28>
- Концепція виховної роботи на 2021-2025 рр. (2021). ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normal_dokum/Pol/Konceptcia_vyhovnoi_robotu.pdf
- Наказ МОН України (2022). Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotichnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/>
- Паламар, С.П., & Кондратюк, С.Г. (2017). Вплив ціннісних орієнтацій на формування особистості сучасної молоді. *Молодий вчений*, 11, 404-407.
- Сахань, О.М., & Шевчук, Н.В. (2018). До проблеми імплементації європейських цінностей в українському просторі. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*, 4 (39). DOI: 10.21564/2075-7190.39.151215
- Собченко, Т.М. (2021). Виклики та перспективи змішаного навчання в закладах вищої освіти України. *Матеріали Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (21-22 вересня 2021)*. Київ, 117-119. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/11/Zbiryk-Svit-dydaktyky-sayt.pdf>
- Собченко, Т.М., Гончарук, В.В., Вітенко, В.А., & Люльчак, С.Ю. (2021). Інноваційні процеси у вищій освіті окремих країн світу й України. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 80, т. 1, 75-80.
- Офіційна сторінка українського мовно-літературного факультету у Фейсбук. ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL: <https://www.facebook.com/umlf.hnpu>
- Офіційна сторінка українського мовно-літературного факультету в Інстаграм. ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL: https://instagram.com/umlf_khnpu?igshid=YmMyMTA2M2Y=

References (translated and transliterated)

- Babushko, S.R. (2020). Osoblyvosti rozvytku aktyvnoho hromadianstva doroslykh u suchasnykh umovakh [Features of the development of active adult citizenship in modern conditions]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*, 1 (17), 19-29 [in Ukrainian].
- Vashchuk, F. (2011). Intehratsiia v yevropeyskyi osvittii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy [Integration into the European educational space: achievements, problems, prospects]: monohrafiia. Uzhhorod: ZakDU, 560 [in Ukrainian].
- Videomaterialy «Pomichai, upiznavai, povodsia bezpechno: pidvyshchennia obiznanosti pro ryzyky vybukhonebezpechnykh predmetiv» [Videos «Notice,

- recognize, behave safely: raising awareness of the risks of explosives»]. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=As87DnGV0Dw>
- Dokumentalniy film «Nebesna sotnia. Zyma, shcho nas zminyly» [Documentary film «Heavenly Hundred. The winter that changed us»]. (2014). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=h6XQYnTcg28>
- Kontsepsiia vykhovnoi roboty na 2021-2025 rr. (2021). KhNPU imeni H.S. Skovorody [The concept of educational work for 2021-2025]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Koncepcia_vyhovnoi_robotu.pdf [in Ukrainian].
- Nakaz MON Ukrainy (2022). Kontsepsiia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy [The concept of national-patriotic education in the education system of Ukraine]. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotichnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyvchynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/> [in Ukrainian].
- Palamar, S.P., & Kondratiuk, S.H. (2017). Vplyv tsinnisnykh orientatsii na formuvannia osobystosti suchasnoi molodi [The influence of value orientations on the formation of the personality of modern youth]. *Molodyi vchenyi*, (11), 404-407 [in Ukrainian].
- Sakhan, O.M., & Shevchuk, N.V. (2018). Do problemy implementatsii yevropeiskykh tsinnosteï v ukrainskomu prostori [To the problem of implementation of European values in the Ukrainian space]. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho*, 4, 39. DOI: 10.21564/2075-7190.39.151215 [in Ukrainian].
- Sobchenko, T.M. (2021). Vykylyky ta perspektyvy zmishanoho navchannia v zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Challenges and prospects of blended learning in higher education institutions of Ukraine]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi internet-konferentsii (21-22 veresnia 2021)*. Kyiv, 117-119. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/11/Zbirnyk-Svitdydaktyky-sayt.pdf> [in Ukrainian].
- Sobchenko, T.M., Honcharuk, V.V., Vitenko, V.A., & Liulchak, S.Yu. (2021). Innovatsiini protsesy u vyshchii shkoli osviti okremykh krain svitu y Ukrainy [Innovative processes in higher education in some countries of the world and Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Serii 5 Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy*, 80, (1), 75-80. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.1.15> [in Ukrainian].
- Ofitsiina storinka ukrainskoho movno-literaturnoho fakultetu u Feisbuk [Official page of the Ukrainian Faculty of Language and Literature on Facebook]. URL: <https://www.facebook.com/umlf.hnpu> [in Ukrainian].
- Ofitsiina storinka ukrainskoho movno-literaturnoho fakultetu u Instahram [Official page of the Ukrainian Faculty of Language and Literature on Instagram]. URL: https://instagram.com/umlf_khnpu?igshid=YmMyMTA2M2Y= [in Ukrainian].